

Ένα ευχαριστώ στον Αρτέμη Χατζηπαναγή Ένας μεγάλος Κύπριος ευεργέτης για τη Σχολή Βιολογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου¹

του δρα Κωνσταντίνου Χριστοφίδη
καθηγητή Φυσικής και τέως Πρύτανη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αυτό τον καιρό, δίπλα από το γραφείο μου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ο δόρυβος του εργοταξίου, άνκαι γίνεται όλο και πιο ενοχλητικός, δεν κρύβω ότι εντούτοις μου προκαλεί μία τεράστια ικανοποίηση. Οι κατασκευαστικές εργασίες αφορούν την ανέγερση των κτηρίων των Βιολογικών Επιστημών και των χώρων διδασκαλίας Βιολογικών και Ιατρικών Επιστημών. Η ανέγερση και των δύο αυτών κτηρίων οφείλεται σε σημαντικές δωρεές. Σήμερα θα σας μιλήσω για τη δωρεά που αφορά τους χώρους διδασκαλίας Βιολογικών και Ιατρικών Επιστημών.

Ήταν θυμάμαι Σεπτέμβρης του 2015. Ήταν μια συνηθισμένη μέρα στο γραφείο μου ως Πρύτανης, με πολλά ραντεβού και διάφορα θέματα καθημερινότητας. Ήταν η εποχή που δουλεύαμε πυρετωδώς για την ανάπτυξη της πανεπιστημιούπολης. Η σύναψη ευνοϊκού δανείου από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) δημιουργούσε καινούργια δεδομένα για το πανεπιστήμιό μας. Επιπρόσθετα, την εποχή εκείνη οι πολλές δωρεές είχαν μετατραπεί σε «επιδημία» αφού υπήρχε πρόθεση από πολλούς ιδιώτες που έδειχναν εμπιστοσύνη στο Πανεπιστήμιο και ήθελαν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του.

Εκείνη τη μέρα, ένας καλοντυμένος ηλικιωμένος κύριος πέρασε την πόρτα του γραφείου μου. Από την πρώτη στιγμή που τον αντίκρισα, με κέρδισε. Πρόσχαρος, ανοιχτόκαρδος και με ευγένεια στη ματιά και στους τρόπους, ένας κανονικός «τζέντλεμαν», που λένε και οι Εγγλέζοι. Ο λόγος του απαλός, συγκεκριμένος και ορθολογικός αλλά με κρυμμένο βαθύ συναίσθημα.

Ήταν ο γιατρός Αρτέμης Χατζηπαναγής. Ο δρ Χατζηπαναγής γεννήθηκε στις 20 Οκτωβρίου του 1930 στην Κυθρέα. Αποφοίτησε από το Δημοτικό Σχολείο της Κυθρέας το 1942 και ακολούθως από το Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας το 1949, ως ένας από τους αριστούχους απόφοιτούς του. Έφυγε από την Κύπρο 20 χρονών για να σπουδάσει ιατρός στην Αθήνα. Το 1958 πήγε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής όπου απέκτησε ειδικότητα στη γυναικολογία και τη μαι-

¹ Εφ. *Ο Φιλελεύθερος*, Παρέμβαση, 12 Δεκεμβρίου 2021.

ευτική στο Αστικό Νοσοκομείο της Βαλτιμόρης, θυγατρικό του φημισμένου Πανεπιστημίου και Νοσοκομείου John Hopkins. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής του, εξελέγη Βοηθός Διευθυντής του τμήματος διατηρώντας θέση καθηγητή στις Ιατρικές Σχολές τόσο του Πανεπιστημίου John Hopkins, όσο και του Πανεπιστημίου Maryland. Διέπρεψε αλλά παρέμεινε άνθρωπος ταπεινός και χαμηλών τόνων. Φιλάνθρωπος πάντα, βοήθησε πολύ κόσμο. Ερχόταν περιστασιακά στην Κύπρο.

Στην πρώτη μας συνάντηση, μου μίλησε για την αγαπημένη του Κυθρέα, για την αγάπη που έτρεφε για τις Πλάτρες, την Κύπρο και τους ανθρώπους της. Μου μίλησε για τα παιδικά του χρόνια, για το σχολείο του στην Κυθρέα, τους συμμαθητές και φίλους του, τον Πενταδάκτυλο, τους μύλους, τα ποτάμια και τις πλαγιές που μεγάλωσε, για τις σχολικές εκδρομές στη Χαλεύκα. Όπως είπε κάποιος, η πατρίδα του καθενός είναι η παιδική του ηλικία και αυτό ακριβώς ένιωσα όσο συνομιλούσα με τον δρ Χατζηπαναγή. Είναι εντυπωσιακό να μιλάς με ανθρώπους που κουβαλάνε μέσα τους έναν ολόκληρο κόσμο, που η προσωπική τους ιστορία αποτελεί προέκταση της ιστορίας του τόπου τους. Διήγηση με πολλή αγάπη και πολύ χρώμα αλλά και με νοσταλγία και πίκρα. Θυμόμαστε με νοσταλγία τα παιδικά μας χρόνια γιατί τα χάσαμε. Γι' αυτούς όμως που έχασαν μαζί τις γειτονιές και τον τόπο τους, η νοσταλγία είναι πολύ μεγαλύτερη.

Παρά το πιεστικό μου πρόγραμμα, η συνάντησή μας ήταν τόσο ευχάριστη που κράτησε πολύ περισσότερο από όσο την είχαμε προγραμματίσει. Μετά από αρκετή ώρα συνομιλίας, ο δρ Χατζηπαναγής μου είπε: «Άκουσα πολλά για το ίδρυμα σας και θα ήθελα να κάνω μια δωρεά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ξέρω πως ήδη πολλοί Κύπριοι έχουν κάνει μεγάλες δωρεές και θα ήθελα πολύ να είμαι ένας από αυτούς. Μόνο περηφάνια νιώθω για όλα αυτά που κάνετε εδώ στο πανεπιστήμιο!»

Απλώσαμε χάρτες της πανεπιστημιούπολης πάνω σε ένα μεγάλο τραπέζι στο γραφείο μου. Του έδειξα το χωροταξικό σχέδιο της πανεπιστημιούπολης και τα σχέδια του κτηρίου των Βιολογικών Επιστημών και των χώρων διδασκαλίας.

Μιλήσαμε για τη μακρά ιστορία των ευεργετών της πατρίδας μας κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. Του είπα για τους σύγχρονους ευεργέτες του Πανεπιστημίου Κύπρου που αποτέλεσαν τον «κράχτη» για την ΕΤΕπ, ώστε να μας δανειοδοτήσει τη δύσκολη εκείνη περίοδο για την Κύπρο το ποσό των 175 εκατομμυρίων ευρώ. «Αυτό που με εντυπωσιάζει με το Πανεπιστήμιο Κύπρου», είχε πει τότε ο πρόεδρος της ΕΤΕπ Werner Hoyer, «είναι η μεγάλη αφοσίωση του ιδιωτικού τομέα και των πολλών ευεργετών του. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, δεν μπορεί να απουσιάζει η ΕΤΕπ».

Ανέφερα στον δρ Χατζηπαναγή μερικές από τις δεκάδες δωρεές και χορηγίες προς την ελληνική παιδεία του τόπου μας. Πολλοί από τους ευεργέτες ήταν οικονομικοί κολοσσοί στην εποχή τους. Είχαν τεράστιες περιουσίες και κατάφεραν να ιδρύσουν μεγάλες επιχειρήσεις και τράπεζες. Από όλα αυτά, αυτό

που παραμένει αναλλοίωτο είναι η προσφορά τους στα κοινά και στην εκπαίδευση της πατρίδας τους. «Είναι τιμή μας δρ Χατζηπαναγή», του είπα, «που ένας πετυχημένος γιατρός στις ΗΠΑ επιστρέφει μετά από 60 χρόνια στην Κύπρο, θέλοντας να προσφέρει στο πανεπιστήμιό μας. Συνεχίζετε την ιστορική παράδοση των μεγάλων ευεργετών της παιδείας μας του 19ου και του 20ου αιώνα». Χαμογέλασε και μου είπε ότι το κάνει με αγάπη για τον τόπο που του πρόσφερε τόσα και την ανάγκη του να προσφέρει πίσω στον τόπο αυτό.

Τη Δευτέρα 5 Οκτωβρίου 2015, μέρα υπογραφής της συμφωνίας της δωρεάς, εν μέσω μιας συγκινητικής σεμνής τελετής, ολοκλήρωσα την ομιλία μου λέγοντας: «Ο γιατρός Χατζηπαναγής είναι ένας δημιουργικός άνθρωπος με μια γεμάτη ζωή και μια φανταστική πορεία. Πέρασε αρκετές δεκαετίες μακριά από την πατρίδα του. Έφυγε ως ένας υποσχόμενος Κύπριος και σήμερα επιστρέφει στο μεγάλο πανεπιστήμιο της πατρίδας του ως ένας μεγάλος Κύπριος και σημαντικός ευεργέτης της κυπριακής διασποράς».

Ο Αρτέμης Χατζηπαναγής έφυγε από την ζωή τον περασμένο Μάρτιο σε ηλικία 90 χρονών. Το κτήριο που οραματίστηκε και για το οποίο έχει συνεισφέρει πλουσιοπάροχα για να γίνει, κτίζεται αυτήν την περίοδο. Το πνεύμα του, η ευγένεια της ψυχής του και το όνομά του θα είναι πάντα χαραγμένα στην πανεπιστημιούπολη. Γενιές φοιτητών θα σπουδάζουν στο κτήριο που θα φέρει το όνομά του: «Κτήριο διδασκαλίας Βιολογικών και Ιατρικών Επιστημών δρ Αρτέμης Χατζηπαναγής». Εύχομαι ο βίος, το ήθος και η προσφορά του να αποτελούν λαμπρό παράδειγμα προς έμπνευση και μίμηση για τους φοιτητές μας. Νέα παιδιά θα μπαينوβγαίνουν στο αμφιθέατρο που θα φέρει το όνομα της αγαπημένης του μάνας, «Αμφιθέατρο Χρυσταλλού Χατζηπαναγής». Το μεγαλύτερο αμφιθέατρο θα φέρει το όνομα της γενέτειρας του, «Κυδρέα». Ένα άλλο θα φέρει το όνομα «Πλάτρες» που τόσο πολύ αγάπησε. «Θέλω να κατεβάσω τις Πλάτρες στη Μεσαορία» μου είχε πει, γελώντας.

Όφειλα να γράψω έστω κι αυτά τα λίγα γι' αυτό τον υπέροχο άνθρωπο. Ο δρ Χατζηπαναγής γεννήθηκε πριν 90 χρόνια σε μια πολύ διαφορετική Κύπρο από αυτήν που ξέρουμε σήμερα. Την Κύπρο που αγωνιούσε και προσπαθούσε να επιβιώσει, που έχτιζε σχολεία για να χτίσει το αύριο και να ανοίξει νέους δρόμους για τις επόμενες γενιές. Ο ίδιος, μαζί με πολλούς άλλους ευεργέτες του πανεπιστημίου μας, έγινε φωτεινό παράδειγμα για το πώς μπορεί να αλλάξει ο τόπος. Ο Αρτέμης Χατζηπαναγής αποτελεί κομμάτι της ψυχής της πατρίδας μας. Εξάλλου, η ζωή των ανθρώπων είναι ένα συμβόλαιο μεταξύ των γενιών που έφυγαν και των γενιών που έρχονται!!

